EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 20.5.2020
COM(2020) 513 final

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2020

Priporočilo

PRIPOROČILO SVETA

v zvezi z nacionalnim reformnim programom Cipra za leto 2020 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2020

SVET EVROPSKE UNIJE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije ter zlasti člena 121(2) in člena 148(4) Pogodbe,

ob upoštevanju Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97 z dne 7. julija 1997 o okrepitvi nadzora nad proračunskim stanjem ter o nadzoru in usklajevanju gospodarskih politik[1] in zlasti člena 5(2) Uredbe,

ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 1176/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. novembra 2011 o preprečevanju in odpravljanju makroekonomskih neravnotežij[2] in zlasti člena 6(1) Uredbe,

ob upoštevanju priporočila Evropske komisije,

ob upoštevanju resolucij Evropskega parlamenta,

ob upoštevanju sklepov Evropskega sveta,

ob upoštevanju mnenja Odbora za zaposlovanje,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-finančnega odbora,

ob upoštevanju mnenja Odbora za socialno zaščito,

ob upoštevanju mnenja Odbora za ekonomsko politiko,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Komisija je 17. decembra 2019 sprejela letno strategijo za trajnostno rast, ki zaznamuje začetek evropskega semestra za usklajevanje ekonomskih politik za leto 2020. Pri tem je ustrezno upoštevala evropski steber socialnih pravic, ki so ga 17. novembra 2017 razglasili Evropski parlament, Svet in Komisija. Komisija je 17. decembra 2019 na podlagi Uredbe (EU) št. 1176/2011 sprejela poročilo o mehanizmu opozarjanja, v katerem je Ciper opredelila kot eno od držav članic, za katere bo opravljen poglobljeni pregled. Komisija je istega dne sprejela tudi priporočilo za priporočilo Sveta glede ekonomske politike euroobmočja.

(2) Poročilo o državi za Ciper[3] za leto 2020 je bilo objavljeno 26. februarja 2020. V njem so bili ocenjeni napredek Cipra pri izvajanju priporočil za posamezno državo, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019[4], nadaljnje ukrepanje glede priporočil, sprejetih v prejšnjih

[1] UL L 209, 2.8.1997, str. 1.
[2] UL L 306, 23.11.2011, str. 25.
[3] SWD(2020) 512 final.
[4] UL C 301, 5.9.2019, str. 117.

letih, in napredek pri doseganju njegovih nacionalnih ciljev iz strategije Evropa 2020. Poročilo o državi vsebuje tudi rezultate poglobljenega pregleda v skladu s členom 5 Uredbe (EU) št. 1176/2011, ki so bili prav tako objavljeni 26. februarja 2020. Na podlagi opravljene analize Komisija ugotavlja, da na Cipru obstajajo čezmerna makroekonomska neravnotežja. Zelo visok delež nedonosnih posojil obremenjuje finančni sektor, gospodarstvo pa duši velik obseg zasebnega, javnega in zunanjega dolga v razmerah zmerne potencialne rasti.

(3) Svetovna zdravstvena organizacija je 11. marca 2020 uradno razglasila izbruh COVID-19 za svetovno pandemijo. Gre za hude izredne razmere v javnem zdravju za državljane, družbe in gospodarstva. Nacionalni zdravstveni sistemi so zaradi pandemije pod hudim pritiskom, prihaja pa tudi do motenj v svetovnih dobavnih verigah, volatilnosti na finančnih trgih, šokov v povpraševanju potrošnikov ter negativnih učinkov v različnih sektorjih. Pandemija ogroža delovna mesta in dohodke ljudi ter poslovanje podjetij. Povzročila je velik gospodarski šok, ki že ima resne posledice v Evropski uniji. Komisija je 13. marca 2020 sprejela sporočilo[5], v katerem je pozvala k usklajenemu gospodarskemu odzivu na krizo, ki vključuje vse akterje na nacionalni ravni in na ravni Unije.

(4) Več držav članic je razglasilo izredne razmere ali uvedlo izredne ukrepe. Vsi izredni ukrepi bi morali biti strogo sorazmerni, potrebni, časovno omejeni ter skladni z evropskimi in mednarodnimi standardi. Zanje bi morala veljati demokratični nadzor in neodvisni sodni nadzor.

(5) Komisija je 20. marca 2020 sprejela sporočilo o uporabi splošne odstopne klavzule Pakta za stabilnost in rast[6]. Klavzula, kot je določena v členih 5(1), 6(3), 9(1) in 10(3) Uredbe (ES) št. 1466/97 ter členih 3(5) in 5(2) Uredbe (ES) št. 1467/97, olajšuje usklajevanje proračunskih politik v času resnega upada gospodarske aktivnosti. Komisija se je v svojem sporočilu strinjala s Svetom, da glede na pričakovani resni upad gospodarske aktivnosti zaradi izbruha COVID-19 sedanje razmere dovoljujejo uporabo klavzule. Ministri za finance držav članic so se 23. marca 2020 strinjali z oceno Komisije. Uporaba splošne odstopne klavzule omogoča začasni odklon od prilagoditvene poti za dosego srednjeročnega proračunskega cilja, če to srednjeročno ne ogroža vzdržnosti javnih financ. Poleg tega se lahko Svet na priporočilo Komisije odloči, da za korektivni del sprejme revidirano fiskalno usmeritev. Splošna odstopna klavzula ne pomeni začasne prekinitve postopkov Pakta za stabilnost in rast. Državam članicam omogoča, da odstopajo od proračunskih zahtev, ki bi se sicer uporabljale, Komisiji in Svetu pa, da sprejmeta potrebne ukrepe za usklajevanje politik v okviru Pakta.

(6) Potrebno je nadaljnje ukrepanje za omejitev širjenja in nadziranje pandemije, okrepitev odpornosti nacionalnih zdravstvenih sistemov, ublažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije s podpornimi ukrepi za podjetja in gospodinjstva ter zagotovitev ustreznih zdravstvenih in varnostnih pogojev na delovnem mestu, da bi se ponovno vzpostavila gospodarska aktivnost. Unija bi morala v celoti izkoristiti različna orodja, ki so ji na voljo za podporo prizadevanjem držav članic na teh področjih. Hkrati bi morale države članice in Unija sodelovati pri pripravi ukrepov, potrebnih za vrnitev v normalno delovanje naših družb in gospodarstev ter trajnostne rasti, med drugim vključno z zelenim in digitalnim prehodom ter ob upoštevanju vseh spoznanj, pridobljenih med krizo.

---

5 COM(2020) 112 final.

6 COM(2020) 123 final.

(7) Kriza zaradi COVID-19 je razkrila prožnost, ki jo enotni trg omogoča za prilagajanje na izredne okoliščine. Da pa bi se zagotovil hiter in neoviran prehod v fazo okrevanja ter prosti pretok blaga, storitev in delavcev, je treba izredne ukrepe, ki ovirajo normalno delovanje enotnega trga, odpraviti takoj, ko ne bodo več nujno potrebni. Trenutna kriza je pokazala na potrebo po načrtih za pripravljenost na krize v zdravstvenem sektorju, ki vključujejo zlasti boljše nabavne strategije, diverzificirane dobavne verige in strateške zaloge osnovne opreme. To so ključni elementi za razvoj širših načrtov za pripravljenost na krize.

(8) Zakonodajalec Unije je že spremenil ustrezna zakonodajna okvira[7], da bi lahko države članice za ublažitev izrednih učinkov pandemije COVID-19 uporabile vsa neporabljena sredstva iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov. Te spremembe bodo zagotovile dodatno prožnost ter poenostavljene in racionalizirane postopke. Za zmanjšanje pritiskov na denarni tok lahko države članice v obračunskem letu 2020–2021 uporabijo tudi 100-odstotno stopnjo sofinanciranja iz proračuna Unije. Ciper je pozvan, da v celoti izkoristi navedene možnosti za pomoč posameznikom in sektorjem, ki so jih opisani izzivi najbolj prizadeli.

(9) Socialno-ekonomske posledice pandemije bodo zaradi različne specializacije po vsej verjetnosti neenakomerno porazdeljene po državi, zlasti na območjih, ki se izrazito opirajo na turizem in, bolj splošno, na osebno poslovanje s potrošniki. To pomeni tveganje poglabljanja razlik na Cipru. V povezavi s tveganjem začasne prekinitve procesa konvergence med državami članicami sedanje razmere zahtevajo ciljno usmerjene odzive politike.

(10) Ciper je 7. maja 2020 predložil nacionalni reformni program za leto 2020 in program stabilnosti za leto 2020. Programa sta bila ocenjena istočasno, da bi se upoštevala njuna medsebojna povezanost.

(11) Za Ciper trenutno veljata preventivni del Pakta za stabilnost in rast ter pravilo glede dolga.

(12) V programu stabilnosti za leto 2020 vlada načrtuje, da se bo nominalni saldo poslabšal s presežka v višini 1,7 % BDP v letu 2019 na primanjkljaj v višini 4,3 % BDP v letu 2020. Primanjkljaj naj bi se v letu 2021 zmanjšal na 0,4 % BDP. Glede na program stabilnosti za leto 2020 naj bi se dolg sektorja država kot odstotek BDP po zmanjšanju na 95,5 % BDP v letu 2019 povečal na 116,8 % BDP v letu 2020. Na makroekonomske in fiskalne obete vpliva velika negotovost zaradi pandemije COVID-19. Poleg tega proračunske projekcije temeljijo na tveganjih, značilnih za to državo, in sicer dejanskih pogojnih obveznostih in morebitnih potrebah javnih bolnišnic po financiranju v prvih letih izvajanja nacionalnega zdravstvenega sistema.

(13) Ciper je v odziv na pandemijo COVID-19 in v okviru usklajenega pristopa Unije sprejel proračunske ukrepe za povečanje zmogljivosti svojega zdravstvenega sistema, zajezitev pandemije ter zagotovitev pomoči posameznikom in sektorjem, ki so bili še posebej prizadeti. Glede na program stabilnosti za leto 2020 navedeni proračunski

[7] Uredba (EU) 2020/460 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. marca 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013, (EU) št. 1303/2013 in (EU) št. 508/2014 glede posebnih ukrepov za mobilizacijo naložb v zdravstvenih sistemih držav članic in v drugih sektorjih njihovih gospodarstev v odziv na izbruh COVID-19 (Naložbena pobuda v odziv na koronavirus) (UL L 99, 31.3.2020, str. 5), ter Uredba (EU) 2020/558 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2020 o spremembi uredb (EU) št. 1301/2013 in (EU) št. 1303/2013 glede posebnih ukrepov za zagotovitev izredne prožnosti pri uporabi evropskih strukturnih in investicijskih skladov v odziv na izbruh COVID-19 (UL L 130, 24.4.2020, str. 1).

ukrepi znašajo 4,4 % BDP. Ti ukrepi vključujejo okrepitev storitev zdravstvenega varstva z dodatnim proračunom v višini do 0,5 % BDP, subvencioniranje plač za ohranitev delovnih mest zaposlenih v primeru prekinitve poslovanja podjetij (v višini 2,7 % BDP) in dohodkovno podporo za mala podjetja in samozaposlene (v višini 0,3 % BDP). Poleg tega je Ciper napovedal ukrepe, ki ne bodo imeli neposrednega proračunskega učinka, vendar bodo prispevali k podpiranju likvidnosti podjetij, vključno z odlogom plačila DDV za obdobje dveh mesecev. Ukrepi, ki jih je sprejel Ciper, so na splošno v skladu s smernicami iz sporočila Komisije o usklajenem gospodarskem odzivu na izbruh COVID-19. Polno izvajanje navedenih ukrepov in nato preusmeritev fiskalnih politik v doseganje preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev, če gospodarske razmere to dopuščajo, bosta srednjeročno prispevala k ohranitvi vzdržnosti javnih financ.

(14) Glede na pomladansko napoved Komisije 2020 in ob predpostavki nespremenjenih politik naj bi saldo sektorja država Cipra v letu 2020 znašal –7 % BDP, v letu 2021 pa –1,8 % BDP. Delež dolga sektorja država naj bi dosegel 115,7 % BDP v letu 2020 in 105 % v letu 2021.

(15) Komisija je 20. maja 2020 izdala poročilo, pripravljeno v skladu s členom 126(3) Pogodbe, ker Ciper v letu 2019 ni izpolnjeval pravila glede dolga in ker naj bi v letu 2020 presegel prag primanjkljaja v višini 3 % BDP. V celoti gledano analiza kaže, da je merilo glede dolga, kakor je opredeljeno v Pogodbi in Uredbi (ES) št. 1467/1997, izpolnjeno, medtem ko merilo glede primanjkljaja ni izpolnjeno.

(16) Ciper se je na izbruh COVID-19 odzval z vrsto ukrepov za ublažitev ekonomskih posledic krize. Vlada je 15. marca 2020 predstavila program finančne podpore za varovanje javnega zdravja in zagotovitev ekonomskega preživetja podjetij in delodajalcev. V okviru programa je 100 milijonov EUR namenjenih finančni podpori zdravstvenemu sektorju za boj proti pandemiji, vključno z dodatnim zaposlovanjem zdravnikov, medicinskih sester in podpornega osebja ter zagotovitvijo opreme in infrastrukture. Program določa vrsto ukrepov za podporo podjetjem s povečanjem likvidnosti, na primer programe podpore za podjetja in samozaposlene in začasno ustavitev plačil DDV za podjetja. Sveženj vključuje tudi namensko podporo v višini 11 milijonov EUR za okrevanje turističnega sektorja.

(17) Kriza zaradi COVID-19 je pokazala, da je treba naložbe usmeriti v izboljšanje in posodobitev javnega zdravstva, ponovno vzpostavitev njegovih zmogljivosti in izvedbo reforme javnega zdravstva. Novi zdravstveni sistem zagotavlja boljši dostop do storitev primarnega zdravstvenega varstva, ustrezno svetovanje in zdravljenje, ki temelji na kliničnih protokolih. Prav tako določa univerzalno upravičenost do cenovno dostopnih zdravstvenih storitev v okviru izbruha COVID-19. Ciper ima vzpostavljen načrt za izredne razmere v primeru pandemije in je namenil dodatna sredstva za preprečevanje širjenja okužbe ter obvladovanje njenih učinkov. Ciper mora srednjeročno naložbe usmerjati v povečanje učinkovitosti, dostopnosti in splošne odpornosti zdravstvenega sistema. Dodatna sredstva za zdravstveni sistem bodo preprečila prihodnje pomanjkanje zdravstvenega osebja ter kritične medicinske opreme in infrastrukture. Nemoteno izvajanje reforme zdravstva v skladu z načrtom je osrednjega pomena za zagotavljanje univerzalnega zdravstvenega zavarovanja in dostopa do zdravstvenega varstva. Digitalne zdravstvene rešitve in nove aplikacije bi prispevale k razširitvi uporabe storitev e-zdravja ter izboljšanju posvetovanj na daljavo in mehanizmov opozarjanja. Bistvenega pomena so politike, ki izboljšujejo bolnišnične zmogljivosti in delovne pogoje zdravstvenih delavcev ter zagotavljajo uporabo osebne zaščitne opreme, testiranje, zdravila in medicinske pripomočke. Glede

na demografske spremembe je ključnega pomena povezanost primarnega zdravstvenega varstva z dolgotrajno in skupnostno oskrbo ter podpora najranljivejšim, vključno z invalidi.

(18) Ciper se bo po stalnih pozitivnih gibanjih na trgu dela v zadnjih letih zdaj soočal z izzivi glede stopnje zaposlenosti zaradi zdravstvene krize. Potrebna so nadaljnja prizadevanja za zmanjšanje socialno-ekonomskih posledic krize. Ciper je že sprejel nujne ukrepe, vključno s shemami skrajšanega delovnega časa in razširitvijo denarnih nadomestil za brezposelnost na samozaposlene. Pomembno bo, da v tesnem sodelovanju s socialnimi partnerji ohrani delovna mesta in zagotovi izvajanje napovedanih ukrepov. Ključnega pomena bo okrepitev zmogljivosti javnih služb za zaposlovanje s stalnim osebjem, zlasti da se ne prekinejo storitve, ki jih trenutno opravljajo svetovalci za zaposlovanje, ki se jim v drugi polovici leta 2020 iztečejo začasne pogodbe. Tako se bo preprečilo, da bi se službe za zaposlovanje znašle pod dodatnim pritiskom, in zagotovila učinkovita podpora na novo brezposelnim ter drugim ranljivim skupinam, kot so mladi, ki niso zaposleni in se ne izobražujejo ali usposabljajo, dolgotrajno brezposelni in invalidi. Pozornost je treba namenjati tudi podpiranju prehoda iz šolanja v zaposlitev in mladim, saj bi se novi diplomanti lahko soočali z dodatnimi težavami pri iskanju zaposlitve.

(19) Izbruh COVID-19 zahteva ustrezne ukrepe za ublažitev socialnih posledic, podporo dohodkom gospodinjstev in hitro okrevanje gospodarstva. Glede na napoved Komisije naj bi se brezposelnost v letu 2020 povišala na 8,6 %, leta 2021 pa ponovno znižala na 7,5 %. Zunanje povpraševanje po storitvah se bo znatno zmanjšalo, saj se pričakuje, da bo kriza še posebej močno prizadela turistični sektor. Vsem prizadetim delavcem in samozaposlenim, tudi tistim, ki se soočajo z vrzelmi v dostopu do socialne zaščite, bi bilo treba zagotoviti zadostno nadomestilo dohodka. Programi socialne zaščite morajo ščititi zaposlene, samozaposlene in brezposelne. Sistem socialne zaščite bi bilo mogoče okrepiti, da bi se preprečilo povečanje stopnje revščine in neenakosti, zlasti na tak način, da bi dosegli tudi najranljivejše, vključno z otroki, neaktivnimi osebami, neprijavljenimi delavci in osebami z migrantskim ozadjem.

(20) Izjemno pomembno je spodbujanje prožnih delovnih ureditev, zlasti dela na daljavo, v sodelovanju s socialnimi partnerji. Kratkoročno se bodo s temi ureditvami podprli zaposleni z nepredvidenimi obveznostmi oskrbe otrok in drugih vzdrževanih družinskih članov, dolgoročno pa se bo velikemu deležu žensk, ki niso delovno aktivne zaradi obveznosti oskrbe, omogočila ponovna vključitev na trg dela. Ker so starejši in osebe s kroničnimi boleznimi izpostavljeni večjemu tveganju, da zaradi virusa resno zbolijo, so naložbe v kakovostne storitve dolgotrajne oskrbe izjemno pomembne, da se zagotovita neprekinjeno in učinkovito zagotavljanje teh storitev v kratkoročnem in srednjeročnem obdobju.

(21) V okviru krize je ključnega pomena, da se izboljšajo kakovost in učinkovitost izobraževanja in usposabljanja ter njuna ustreznost za potrebe trga dela in da se zagotovi hitro okrevanje trga dela. Zagotavljanje pridobivanja pravih znanj in spretnosti prebivalcem je še toliko pomembneje v času, ko bi jih lahko večje število izgubilo delovna mesta in bi zato morali biti pripravljeni na poklicni prehod. Omejitve mobilnosti so razkrile izzive, povezane z nizko ravnjo digitalnih spretnosti in znanj na Cipru. Ta negativno vpliva na spletne dejavnosti, kot so delo in učenje na daljavo ter uporaba storitev e-zdravja. Za kakovostno digitalno izobraževanje in učenje na daljavo sta ključna enak dostop do infrastrukture IT in interneta, tudi za prikrajšane učence, prav tako pa dobro usposobljeni učitelji. Za obravnavanje na splošno slabih rezultatov izobraževanja in usposabljanja ter za širše izboljšanje znanj in spretnosti je bistveno,

da se nadaljuje reforma sistema izobraževanja, obenem pa vlaga v rešitve za digitalno učenje, učenje na delovnem mestu in vajeništvo ter v razvoj kompetenc učiteljev za učinkovito uporabo orodij IT. Mogoče bi bilo izboljšati podpovprečne rezultate na področju osnovnih znanj in spretnosti ter povečati udeležbo odraslih v izobraževanju. Za pospešitev vpisa bi se programi preusposabljanja lahko zasnovali v spletni obliki, če je to mogoče, po zajezitvi pandemije pa bi se po potrebi vključila fizična prisotnost.

(22) Med krizo in po njej so potrebna znatna sredstva za podporo podjetjem. Zagotovitev zadostnega dostopa do financiranja in likvidnosti je bistvenega pomena, zlasti za mala in srednja podjetja (MSP), da bi podjetja lahko naprej poslovala in ljudje obdržali delovna mesta. Pri oblikovanju in izvajanju teh ukrepov je treba upoštevati odpornost bančnega sektorja. Ciper je uvedel poseben program podpore za mala podjetja, ki subvencionira izplačila plač podjetjem z največ petimi zaposlenimi. Poleg tega bo neposredni pritisk omilila začasna prekinitev povečanih prispevkov za nacionalni sistem zdravstvenega varstva in odložitev plačila davkov (na primer DDV). Hitro upravno usklajevanje, praktična podpora in učinkovito obveščanje o podpori, ki je na voljo MSP, v sodelovanju s podpornimi strukturami za MSP in poslovnimi organizacijami so bistvenega pomena. Tudi pospešitev pogodbenih plačil s strani javnih organov lahko prispeva k izboljšanju denarnega toka MSP. Nova zagonska podjetja in podjetja v razširitveni fazi bodo morda potrebovala posebno podporo, na primer v obliki kapitalskih vložkov javnih institucij in spodbud za sklade tveganega kapitala, da povečajo naložbe v ta podjetja. Še naprej je pomembno, da se izvajajo ukrepi za podporo za lastniški kapital, pripravljeni pred krizo (ciprski energetski sklad, sovlagateljski delniški sklad).

(23) Za pospešitev gospodarskega okrevanja bo pomembno dati prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbujati zasebne naložbe, med drugim z ustreznimi reformami. Varovanje naravnih virov države in njihova učinkovita uporaba sta ključnega pomena za zagotovitev trajnostnega okrevanja gospodarstva in prihodnje rasti. Da bi Ciper ostal privlačen za turiste, mora obravnavati izzive, povezane s prehodom na zeleno energijo, učinkovitim ravnanjem z odpadki in upravljanjem voda ter varovanjem narave in biotske raznovrstnosti. Čeprav so se znatne naložbe že začele, je treba dati prednost več naložbam na teh področjih. Ciper se sooča s pomembnimi izzivi pri doseganju cilja glede emisij toplogrednih plinov za leto 2030, ki niso zajete v sistemu EU za trgovanje z emisijami. Te izzive je treba obravnavati z načrtovanjem in pravočasnim sprejetjem dodatnih ukrepov v skladu z nacionalnim energetskim in podnebnim načrtom Cipra. Taki ukrepi bodo zahtevali naložbe, zlasti na področjih, kot so energija iz obnovljivih virov, energijska učinkovitost in trajnostni promet, ki lahko prispevajo tudi k trdni spodbudi za zeleni prehod. Ciper mora tudi znatno izboljšati svoj sistem ravnanja z odpadki in krožno gospodarstvo. Nastajanje odpadkov je bistveno nad povprečjem EU, medtem ko so stopnje recikliranja bistveno nižje od njega. Tudi stopnja odlaganja odpadkov na odlagališčih je zelo visoka. Za upravljanje voda in odpadnih voda, zlasti na mestnih območjih, so značilne pomanjkljivosti. Suše in pomanjkanje vode so razlogi za veliko zaskrbljenost, nezadosten odziv politike pa bi lahko vplival na ciprsko podeželsko gospodarstvo in turizem. Načrtovanje programov Sklada za pravični prehod za obdobje 2021–2027 bi Cipru lahko pomagalo nasloviti nekatere izzive, ki jih prinaša prehod na podnebno nevtralno gospodarstvo, zlasti na območjih iz Priloge D k poročilu o državi. To bi Cipru omogočilo, da navedeni sklad čim bolje izkoristi.

(24) Omejitve mobilnosti zaradi COVID-19 so opozorile na pomen sodobne digitalne infrastrukture, splošnega dostopa do interneta in razpoložljivosti digitalnih storitev.

Naložbe v digitalno gospodarstvo so ključne za povečanje produktivnosti in spodbuditev okrevanja gospodarstva po krizi. Ciper je glede na indeks digitalnega gospodarstva in družbe Komisije za leto 2020 med slabšimi državami. Le 45 % Cipрčanov, starih od 16 do 74 let, ima vsaj osnovne digitalne spretnosti in znanja, strokovnjaki za IKT pa še vedno predstavljajo manjši delež delovne sile v primerjavi s povprečjem EU (2,7 % v primerjavi s 3,9 %), kar ovira potencial digitalnega gospodarstva. Šibka je tudi spletna interakcija med javnimi organi in državljani, saj se te poslužuje le 51 % Cipрčanov. Raven e-trgovanja (tj. MSP, ki prodajajo prek spleta, promet pri e-trgovanju in čezmejna spletna prodaja) se zvišuje (31,8 v letu 2019 v primerjavi z 29,4 v letu 2018), vendar je še vedno pod povprečjem EU, ki znaša 40,1 (od 100).

(25) Ciper lahko še izboljša svoj sistem raziskav in inovacij, da bi podprl rast produktivnosti ter potreben digitalni in okoljski prehod v scenariju po pandemiji. Majhna absorpcijska sposobnost podjetij za raziskave in inovacije ovira konkurenčnost Cipra. Večje sodelovanje med akademsko sfero in podjetji ter komercializacija rezultatov raziskav sta še vedno najpomembnejše ozko grlo in zahtevata nujne ukrepe. Vendar so nedavni ukrepi, kot so ustanovitev novega podministrstva za raziskave, inovacije in digitalno politiko, imenovanje novega podministra za raziskave, inovacije in digitalno politiko ter nova nacionalna strategija za raziskave in inovacije za obdobje 2019–2023, ki določa višji cilj intenzivnosti raziskav in inovacij v višini 1,5 % BDP do leta 2023 (v primerjavi s sedanjimi 0,56 %), obetavni koraki.

(26) Boj proti agresivnemu davčnemu načrtovanju je ključnega pomena za izboljšanje učinkovitosti in pravičnosti davčnih sistemov, kot je navedeno v priporočilu za euroobmočje iz leta 2020. Učinki prelivanja strategij davkoplačevalcev za agresivno davčno načrtovanje zahtevajo usklajeno nacionalno delovanje, ki dopolnjuje zakonodajo Unije. Iz ekonomskih dokazov je razvidno, da se davčna pravila Cipra uporabljajo za agresivno davčno načrtovanje. Ciper je sprejel ukrepe za obravnavanje tega vprašanja z izvajanjem mednarodnih in evropskih pobud ter nekaterimi dodatnimi nacionalnimi ukrepi. Vendar lahko značilnosti sistema, kot so odsotnost davčnih odtegljajev od v tujino plačanih dividend, obresti in licenčnin, ki jih družbe s sedežem na Cipru izplačujejo rezidentom tretjih držav, in pravila o davčnem rezidentstvu podjetij, še naprej omogočajo agresivno davčno načrtovanje. Shemo odbitkov nominalnih obresti je treba pozorno spremljati. Poleg tega je Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) ocenila, da imata shema za izjemno naturalizacijo vlagateljev na Cipru in shema pridobitve ciprskega prebivališča na podlagi naložb potencialno veliko tveganje za zlorabe.

(27) Učinkovit pravosodni sistem je še vedno ključen dejavnik za privlačno ter naložbam in podjetjem prijazno gospodarstvo ter bo odločilnega pomena v procesu okrevanja. Resne pomanjkljivosti pravosodnega sistema še naprej spodkopavajo sodno uveljavljanje pogodb ter preprečujejo hitro reševanje civilnih in gospodarskih zadev. Napovedana je bila vrsta reform, da bi se obravnavale najbolj kritične težave v ciprskem pravosodnem sistemu, zlasti zastarela pravila o civilnih postopkih, digitalizacija sodišč, odprava velikih sodnih zaostankov in pomanjkanje vseživljenjskega usposabljanja za sodnike, vendar je napredek še vedno počasen.

(28) Krepitev odpornosti in učinkovitosti javne uprave je ključna za zagotovitev hitrega in učinkovitega izvajanja ukrepov za okrevanje gospodarstva na Cipru po COVID-19. Izboljšanje usklajevanja med centralno in lokalno upravo ter odprava razdrobljenosti in neučinkovitosti na lokalni ravni sta nujna za odpravljanje ozkih grl, ki ovirajo

usklajeno izvajanje, naložbe in zagotavljanje storitev v državi. Nadaljevanje digitalizacije javne uprave je osrednjega pomena za zagotavljanje njenega neprekinjenega delovanja, pa tudi za stalen in učinkovit dostop državljanov in podjetij do javnih storitev.

(29) Medtem ko se letošnja priporočila za posamezne države osredotočajo na blažitev socialno-ekonomskih posledic pandemije in spodbujanje gospodarskega okrevanja, so priporočila iz leta 2019, ki jih je Svet sprejel 9. julija 2019, zajemala tudi reforme, ki so bistvene za reševanje srednje- do dolgoročnih strukturnih izzivov. Lanska priporočila še vedno veljajo in se bodo še naprej spremljala skozi celoten cikel evropskega semestra v prihodnjem letu. To velja tudi za priporočila glede gospodarskih politik v zvezi z naložbami. Ta bi bilo treba upoštevati pri strateškem načrtovanju programov kohezijske politike po letu 2020, vključno z ukrepi za ublažitev posledic krize in izhodnimi strategijami v zvezi z njo.

(30) Varovanje splošne trdnosti bančnega sistema in upravljanje tveganj za finančno stabilnost sta nujna za prebroditev krize zaradi COVID-19 in podpiranje gospodarstva. Medtem ko se je stabilnost bančnega sektorja v zadnjih letih znatno izboljšala, so med pandemijo banke postale bolj obremenjene zaradi povečanja kreditnega tveganja in pritiskov na dobičkonosnost in kapitalizacijo. Vir ranljivosti in izzivov so prezadolženi zasebni sektor in velik obseg nedonosnih posojil, ki omejujeta obseg podpore kreditni kvaliteti. Ciprski bančni sektor ima drugi najvišji delež nedonosnih posojil v euroobmočju. Zato so prizadevanja za zmanjšanje obsega nedonosnih posojil še naprej prednostna naloga, zlasti obravnavanje „starih“ nedonosnih posojil, ki so zapadla v plačilo že dolgo pred začetkom krize zaradi COVID-19. Za dosego tega cilja je bistvenega pomena napredek pri družbi za upravljanje premoženja v državni lasti (KEDIPES), vključno z njenim organizacijskim modelom in strategijo. Namen sheme ESTIA je podpreti in zaščititi ranljive posojilojemalce, vendar je še vedno pomembno, da se ta cilj uravnoteži z izboljšanjem plačilne kulture. V zvezi s tem bi okrepitev uveljavljanja zahtevkov in spodbujanje uporabe insolvenčnega okvira pomagala podpreti vzdržno prestrukturiranje slabih posojil. Poleg tega je še vedno pomembna naloga zmanjšanje zaostankov pri izdajanju listin o lastništvu s strukturno rešitvijo za pomanjkljivosti sistema prenosa nepremičnin (tj. izdaja in prenos listin o lastništvu).

(31) Nadaljnja prizadevanja za okrepitev okvira za preprečevanje in sankcioniranje korupcije so ključna za zagotovitev okrevanja po krizi zaradi COVID-19 ter za doseganje učinkovitega, odgovornega in preglednega dodeljevanja in razporejanja sredstev in virov. Medtem ko se akcijski načrt proti korupciji že izvaja, ključni ukrepi in zakonodaja še vedno niso bili sprejeti, zlasti osnutki zakonov za večjo preglednost pri javnem odločanju, ustanovitev neodvisnega organa za boj proti korupciji, prijavljanje korupcije in zaščito žvižgačev. Določbe v zvezi s proračunsko neodvisnostjo državnega odvetništva, ločevanjem funkcij in postopki zaposlovanja še niso dokončane.

(32) Evropski semester določa okvir za nadaljnje usklajevanje ekonomskih politik in politike zaposlovanja v Uniji, ki lahko prispeva k trajnostnemu gospodarstvu. Države članice so v svojih nacionalnih reformnih programih za leto 2020 ocenile napredek pri izvajanju ciljev trajnostnega razvoja OZN. Z zagotavljanjem polnega izvajanja spodaj navedenih priporočil bo Ciper prispeval k napredku pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja in k skupnim prizadevanjem za zagotovitev konkurenčne trajnostnosti v Uniji.

(33) Tesno sodelovanje med gospodarstvi v ekonomski in monetarni uniji je ključno za hitro okrevanje od gospodarskih posledic COVID-19. Ciper bi moral kot država

članica, katere valuta je euro, in ob upoštevanju političnih smernic Euroskupine poskrbeti, da bodo njegove politike še naprej skladne s priporočili za euroobmočje in usklajene s politikami drugih držav članic euroobmočja.

(34) V okviru evropskega semestra za leto 2020 je Komisija izvedla izčrpno analizo ekonomske politike Cipra in jo objavila v poročilu o državi za leto 2020. Prav tako je ocenila program stabilnosti za leto 2020, nacionalni reformni program za leto 2020 in ukrepanje po priporočilih, ki jih je Ciper prejel v prejšnjih letih. Glede na to, da je treba okrepiti splošno ekonomsko upravljanje Unije tako, da se prispevek na ravni Unije vključi v prihodnje nacionalne odločitve, Komisija pri svoji oceni ni upoštevala le pomena teh programov za vzdržno fiskalno in socialnoekonomsko politiko na Cipru, ampak tudi njihovo skladnost s pravili in smernicami Unije.

(35) Svet je ob upoštevanju navedene ocene preučil program stabilnosti za leto 2020, njegovo mnenje[8] pa je izraženo zlasti v priporočilu 1 spodaj.

(36) Svet je ob upoštevanju poglobljenega pregleda, ki ga je opravila Komisija, in te ocene preučil nacionalni reformni program za leto 2020 in program stabilnosti za leto 2020. Letošnja priporočila upoštevajo potrebo po spoprijemanju s posledicami pandemije in spodbujanju okrevanja gospodarstva kot prvi korak, ki je potreben, da se dovoli prilagoditev neravnotežij. Priporočila, ki neposredno obravnavajo makroekonomska neravnotežja, ki jih je opredelila Komisija na podlagi člena 6 Uredbe (EU) št. 1176/2011, so izražena v priporočilih 1, 3 in 4 spodaj –

PRIPOROČA, da Ciper v letih 2020 in 2021 ukrepa tako, da:

1. v skladu s splošno odstopno klavzulo sprejme vse potrebne ukrepe za učinkovit odziv na epidemijo, ohranitev gospodarstva in podporo okrevanju, ki bo sledilo; če gospodarske razmere to omogočajo, izvaja fiskalne politike, namenjene doseganju preudarnih srednjeročnih fiskalnih položajev in zagotavljanju vzdržnosti dolga ob krepitvi naložb; okrepi odpornost in zmogljivost zdravstvenega sistema, da zagotovi kakovostne in cenovno dostopne storitve, vključno z izboljšanjem delovnih pogojev zdravstvenih delavcev;

2. zagotovi ustrezno nadomestilo dohodka in dostop do socialne zaščite za vse; okrepi javne službe za zaposlovanje, spodbuja prožne ureditve dela ter izboljša ustreznost izobraževanja in usposabljanja za potrebe trga dela;

3. zagotovi zadosten dostop do financiranja in likvidnosti, zlasti za mala in srednja podjetja; da prednost zrelim javnim naložbenim projektom in spodbuja zasebne naložbe v podporo gospodarskemu okrevanju; osredotoči naložbe na zeleni in digitalni prehod, zlasti na čisto in učinkovito proizvodnjo in rabo energije, ravnanje z odpadki in upravljanje voda, trajnostni promet, digitalizacijo ter raziskave in inovacije;

[8] V skladu s členom 5(2) Uredbe Sveta (ES) št. 1466/97.

4. okrepi ukrepe za obravnavanje značilnosti davčnega sistema, ki posameznikom in multinacionalnim družbam omogočajo agresivno davčno načrtovanje; izboljša učinkovitost in digitalizacijo pravosodnega sistema in javnega sektorja.

V Bruslju,

Za Svet
Predsednik